

ОСОБИСТІТЬ ЯК ОБ'ЄКТ НАУКОВОГО АНАЛІЗУ

План:

1. Поняття «людина», «індивід», «особистість», «індивідуальність» та їх співвідношення.
2. Особистість як об'єкт наукового аналізу. Поняття «особистість» в системі соціогуманітарного знання: філософський, психологічний, соціологічний підходи.
3. Особистість як система
4. Характеристика специфічних рис особистості.

Головним об'єктом пізнання даного курсу виступає людська особистість

Людина - це родове поняття, яке означає, що певна істота належить до роду людського **Homo sapiens**. Людина - це **біосоціальна істота**. Тобто, природа її біологічна. Організм людини функціонує за усіма біологічними законами. А от сутність людини **соціальна**.

Саме як людина, з усіма своїми **видоспецифічними рисами**, вона може проявитися тільки у соціумі, у середовищі собі подібних.

До найважливіших видових рис людини належать:

- 1) прямоходіння,
- 2) наявність вищої форми відображення - психіки, свідомості,
- 3) мислення,
- 4) мова,
- 5) здатність до праці,
- 6) створення і виконання соціальних норм.

Індивід - це одиничний представник роду людського. Як представник роду, він має усі родові ознаки. Крім того, індивід має **індивідні ознаки**, зумовлені

- 1) конституційними особливостями тіла,
- 2) індивідуальними особливостями структури мозку,
- 3) індивідуальними особливостями формування психіки,
- 4) природними задатками.

Поняття «особистість» має найбільшу кількість визначень. Так, наприклад, американський психолог **Гордон Олпорт** стверджує, що їх більше 50-ти.

По-перше, термін «особистість» характеризує «надприродну», **соціальну** властивість людини.

По-друге, цим терміном визначається **конкретний індивід** як суб'єкт діяльності.

По-третьє, під особистістю розуміється **соціальна властивість** індивіда як **сукупність соціальних рис, характеристик, які інтегрувалися в процесі суспільної взаємодії.**

особистість

людина, як носій певних, неповторних якостей

індивід

один із представників роду людського, окрема людина

людина

узгальнюючий образ людського роду в цілому

Особистість – інтегральна (цілісна) сукупність *соціальних властивостей* людини, що формується та **видозмінюється** протягом усього життя у результаті складної взаємодії **внутрішніх та зовнішніх чинників її розвитку, активної взаємодії із соціальним середовищем.** Соціальні властивості особистості проявляються у її **поведінці, спілкуванні, діяльності.**

Індивідуальність - це людська особистість у прояві **індивідуальної** **своєрідності**, **неповторності**, **самоті**.

І.І. Резьвицький у своїй праці «Личность. Индивидуальность. Общество» писав: «**если личность - это вершина развития человека, то индивидуальность - это глубина проявления человеческой личности**».

Поняття «особистість» в системі соціогуманітарного знання: філософський, психологічний, соціологічний підходи.

Витоки філософського пізнання проблеми особистості можна знайти в філософії Стародавньої Індії, де людина мислилась як частина світової душі, а людське життя розумілось як певна форма нескінченного ланцюга перероджень

У античній філософії, де людина мислилась як частина Космосу, як **мікрокосм**. Античний філософ Платон, який у людській душі, що тотожна соціуму, виокремлював три начала - **розумне, афективне, жадаюче**. Аристотель розглядав людину як **політичну істоту**.

У середньовічній філософії особистість розумілась як творіння Боже і наголошувалось на її божественній сутності (Августин Блаженний, Фома Аквінський)

Таким чином, філософські визначення особистості перетинають кілька змістових ліній, які використовуються для розуміння особистості як істоти:

- 1) природної;
- 2) мислячої (духовної);
- 3) діяльної;
- 4) предметної і, нарешті,
- 5) соціальної (суспільної).

ПСИХОЛОГІЧНІ КОНЦЕПЦІЇ ОСОБИСТОСТІ

У психологічній науці особистість розглядається через призму багатьох концепцій, які так і називаються - **концепції особистості**. Це:

- аналітична психологія (**К.Юнг**),
- антропологічна теорія (**Ч. Ломброзо**),
- біхевіоральні теорії особистості,
- гештальттерапія (**Ф. Перлз**),
- гуманістична психологія (**К. Роджерс**),
- розуміюча психологія (**Е. Шпрангер**), та багато інших.

Соціологічні підходи до особистості

Особистість

Особистість — соціально зумовлена система психічних якостей індивіда, що визначається залученістю людини до конкретних суспільних, культурних, історичних відносин

Сучасні досягнення наук про людину, передусім — фізіології, психології соціології, накопичені ними конкретні наукові результати дозволяють виділити у сукупності властивостей людини певні структурні компоненти, групи властивостей, які утворюють так звані рівні структури особистості:

- перший рівень — це генетично обумовлені, успадковані компоненти структури особистості, психофізіологічні задатки;
- другий рівень — індивідуально-психологічні властивості, що формуються на основі генетично обумовлених;
- третій рівень — соціально значущі компоненти, ті властивості, які формуються під впливом соціальних зв'язків та відносин, в процесі діяльності людини.

Наукові дослідження підтвердили гіпотезу про глибинний взаємний зв'язок, взаємну обумовленість зазначених компонентів структури особистості.

Характеристики специфічних рис особистості

К. Платонов якості особистості класифікує за чотирма критеріями:

- 1) біопсихічні і психофізичні якості (стать, вік, конституція тіла, особливості будови мозку, темперамент, задатки тощо);
- 2) психічні якості, які залежать від особливостей психічних процесів (когнітивних, емоційних, вольових). Ці якості будуть виражатися в особливостях мислення, пам'яті, уваги, прояві емоційної сфери;
- 3) якості, пов'язані з досвідом: знання, вміння і навички;

4) соціально зумовлені якості, які сформувалися в процесі різноманітних форм діяльності, у спілкуванні, в соціальних відносинах, моральні якості.

Той чи інший набір природних, соціальних, моральних, психологічних, естетичних та інших якостей особистості визначає її індивідуальність.